

Driekoningen

aanbidding der wijzen, Dürer

Op 6 januari wordt het feest van Driekoningen, ook wel Epifanie genoemd, gevierd. Het feest ontstond in de vierde eeuw, maar had al veel oudere wortels en was oorspronkelijk bedoeld om de verschijning van de vleesgeworden Zoon van God op aarde te vieren (*epiphaneia* is Grieks voor 'verschijning').

De belangrijkste bron voor het Driekoningenfeest is het evangelie van Mattheüs. Daarin wordt verteld dat er een groep magiërs (ook wel 'wijzen' genoemd) uit het oosten bij koning Herodes op bezoek komt om te vragen waar de pasgeboren koning van de joden is. Herodes schrikt vreselijk en roept alle schriftgeleerden en hogepriesters bij zich om informatie in te winnen over deze gebeurtenis. De geleerden antwoorden dat dat, volgens de profeet, in Bethlehem in Judea zou plaatsvinden. Vervolgens roept Herodes de magiërs weer bij zich en vraagt hen om hem, nadat ze het kind gevonden hebben, te berichten waar het precies is, zodat hij, Herodes, het kind eveneens eer kan bewijzen. De magiërs worden door de ster van Bethlehem naar de goede plek geleid. Daar aangekomen worden ze door vreugde overmand en vallen ze op hun knieën. Ze bieden de meegenomen geschenken aan: goud, mirre en wierook.

Nadat ze in een droom gewaarschuwd zijn door een engel sturen de magiërs Herodes géén bericht over de verblijfplaats van het kind en reizen via een andere route terug naar hun land.

Zoals we lezen wordt er in Mattheüs niet gezegd hoeveel magiërs er zijn. Maar al in de derde eeuw zijn het er drie geworden, misschien vanwege de drie geschenken. Het zijn dan intussen ook koningen geworden, hetgeen weer te maken heeft met de profetie van Jesaja: *'Volkeren laten zich leiden door Uw licht, koningen door de glans van Uw dageraad.'*

Ook een zinsnede uit psalm 72 draagt bij tot het verhaal van Driekoningen:

*'De koningen van Tarsis en de kustlanden, laten zij Hem geschenken brengen,
De koningen van Seba en Saba, laten ook zij Hem schatting afdragen
Laat alle koningen zich neerwerpen voor Hem.*

De teksten van de gezangen zijn dan ook uit Mattheüs en uit Jesaja.

vertaling Vidi stellam (Mattheüs):

Wij hebben Zijn ster in het oosten gezien en zijn gekomen met geschenken om onze Heer hulde te brengen.

vertaling omnes de Saba venient (Jesaja 60,6):

Alle bewoners van Sheba trekken naar U toe; ze voeren goud en wierook aan en verkondigen luid de roem van de Heer.

Sta op, laat het licht u beschijnen, Jeruzalem, want de glorie van de Heer is boven u verschenen.

Waarom goud, mirre en wierook?

Koning Melchior schonk het kindje Jezus goud, koning Balthasar gaf Hem mirre en koning Caspar bood wierook aan.

Over de reden en de betekenis van met name de mirre en de wierook wordt al heel lang gefilosofeerd. Origenes schrijft hier in het jaar 248 over: "Goud, als voor een koning; mirre, als voor iemand die sterfelijk is; en wierook, als voor een God."

Calvijn was van mening dat de wijzen eenvoudigweg het beste mee hadden genomen dat er te krijgen was. Maar wellicht is er een nog praktischer reden voor met name de mirre en de wierook: in de oudheid werden zowel mirre als wierook gebruikt als geurstof, maar ook als medicijn. Je kunt het innemen door erop te kauwen als kauwgom. Mirre is als pijnstiller nog sterker dan morfine en onderdrukt koorts. Verder bevordert het de bloedstolling en reduceert mirre het bloedverlies na een bevalling.

De werking van wierook is ook koortswerend en daarbij ontstekingsremmend. Wierook werd in de oudheid in combinatie met mirre gebruikt voor veel kwalen, onder andere na een bevalling. Men was van mening dat de combinatie met mirre de werking versterkte.

Het is dus goed mogelijk dat de geschenken niet alleen zeer kostbaar waren, maar ook nog eens uiterst nuttig.

Xandra Mizée, 2024

